

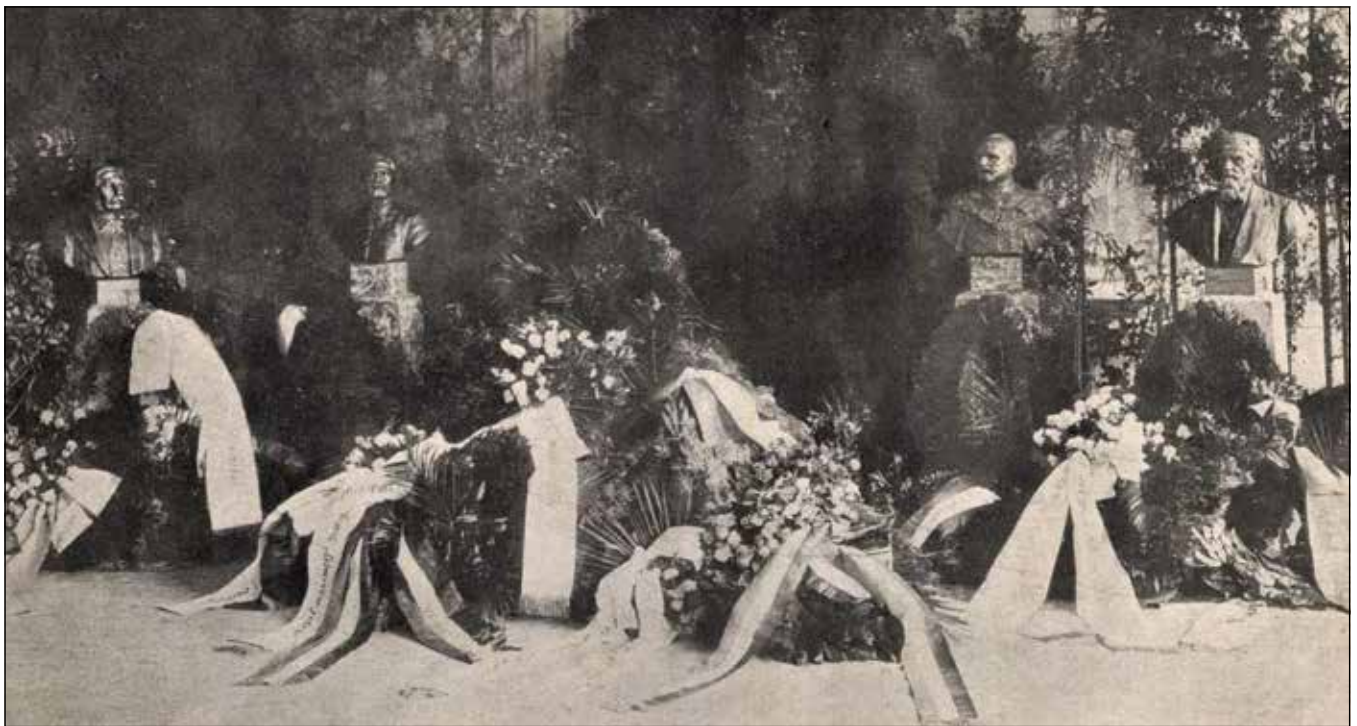
Az erdész tanárok első szobrainak avatása a soproni Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskolán

**Az intézmény nagyformátumú oktatóinak már Selmechányán is állítottak szobrot, bár kétségtelen tény, hogy az ilyen formában történő tiszteletadás gondolata az ősi alma materben viszonylag későn, csak az első világhé-
gést megelőző években fogalmazódott meg.**

lamint a főiskola kétnapos közös ünnepet szentelt. 1914. május 17-én a Bányászati és Kohászati palota aulájában³ leplezték le *Kerpely Antal*, *id. Litschauer Lajos*, *Pécb Antal* és *Zsigmondy Vilmos* mellszobrát,⁴ amelyek az egyesület tagságának jelentős anyagi hozzájárulásával készülhettek el, *Márkúp Béla* fő-

hatott, s az elődök életútja és munkássága igazodási pontként szolgálhatott az ifjúság számára is.

A kényszerű székhelyváltás során az intézmény igyekezett ingóságait maradtaként átmenteni az új alma mater falai közé, s ezek sorából az emlékművek sem maradhettek ki.⁶ Ebben az ér-

*A bányászat és kohászat meghatározó oktatóinak szobrai az emlékezés virágai-
val a Bányászati és Kohászati palota aulájában az avatást követően (balról id. Litschauer Lajos, Pécb Antal, Kerpely Antal, Zsigmondy Vilmos). Forrás: Bányászati és Kohászati Lapok 1914. 47. évf. 11. szám. IV. tábla*

Az első szoboravatás *Oczulik Nándor* gondolata nyomán 1910-ben történt,² amikor is *Cséti Ottó* akadémiai tanárnak állítottak emléket a főiskola új, Bányászati és Kohászati palotájában. Az 1914-es esztendőben újabb neves bányász, kohász elődök kaptak méltó emléket, aminek az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, va-

városi szobrászművész alkotómunkája nyomán.⁵

A magyar bányászati-kohászati szakma egysége és nagyformátumú alakjai előtti méltó tisztelgés jelképei számára nem is találhattak volna megfelelőbb helyet, mint a főiskolát, ahol ilyen formán a múlt és a jelen összekapcsolód-

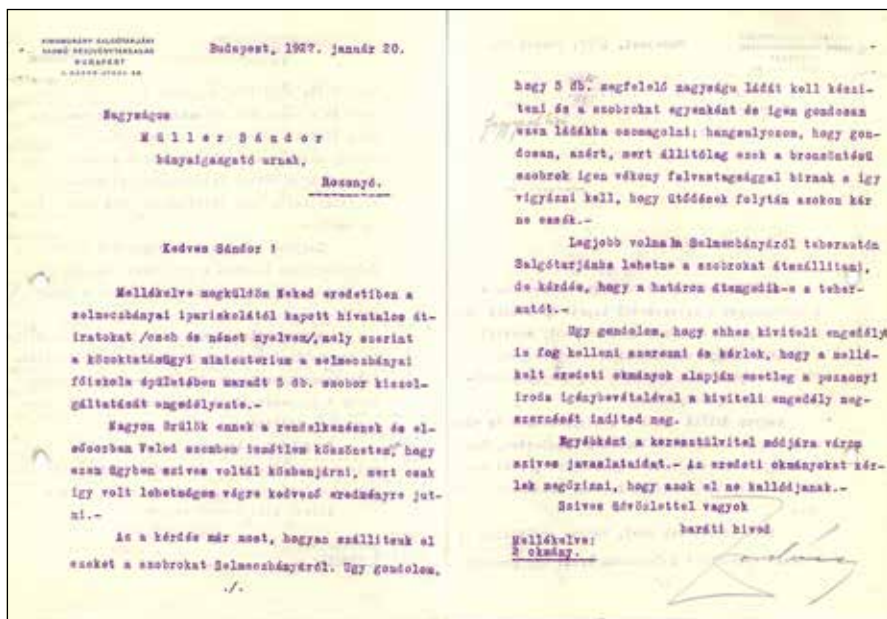
tékmentő munkában az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület elévülhetetlen érdemeket szerzett, ugyanis 1927-ben az egyesület vitte keresztül, hogy az adakozásból elkészített szobrok – amelyek így nem állami tulajdont képeztek – visszakérülje-

² Bányászati és Kohászati Lapok 1910. 43. évf. 13. sz. 59. o., vö. uo. 1910. 43. évf. 10. sz. 652. o.

³ Jelfy Gyula felvétele 1914. május 17., vö. Bányászati és Kohászati Lapok 1914. 47. évf. 11. szám. IV–VI. tábla.; Bányászati és Kohászati Lapok 1917. 50. évf. 21. szám 92. o.

⁴ A Bánya 9. évf. 21. szám 1. o. (május 24.)
⁵ Selmechányi Hírlap 1914. 24. évf. 21. szám (május 24.) 1–2. o., vö. Bánya 1914. 9. évf. 2. szám 7. o. (január 11.), vö. Vasárnapi Ujság 1914. 61. évf. 21. szám 418. o. (május 24.), vö. Fricz-Molnár Péter (2021): Selmechi írások. – Magánkiadás, Dunakeszi, 101–103. o.

⁶ Az államközi megállapodás dokumentumai a szobrok áthozataláról (magyar, német és cseh nyelven). Müller Sándor levele (1927. január 20. Budapest), Ing. Jos. Galanthovinak címzett levél (C.j.58.083/27-V. 1927.), valamint a „Höhere Staats-Gewerbeschule Landesverein für Berg und Hüttenwesen um Ausfolgung fünf Busten der ehemaligen Hochschuleprofessoren” [Felsőfokú Ipari Szakközépiskolai Állami Bányászati és Kohászati Egyesület átadja az egykori tanárok öt mellszobrát] tárgyú levél (109/927). Szlovák Állami Központi Bányászati Levéltár, Selmechánya.

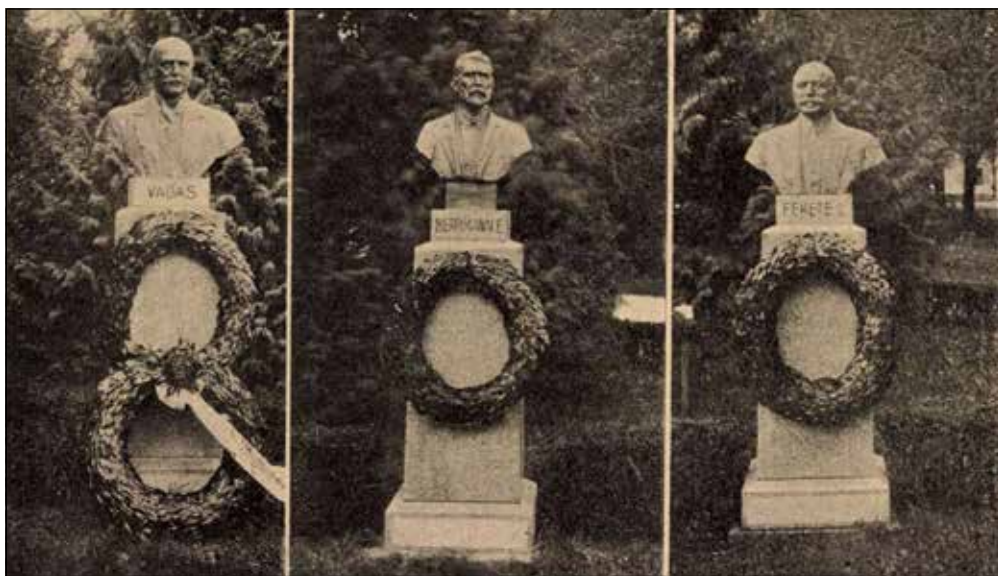
A selmeci szobrok hazaszállításának körülményeit részletező levél (Szlovák Állami Központi Bányászati Levéltár, Selmechánya)

nek oda, ahova szánták őket, a főiskola-lára.⁷

Az új ünnepélyes szoboravatásra Sopronban, 1927. szeptember 23. és 25. között került sor „az alma mater székhelyén tartott felejthetetlen szép közgyűlés alkalmából.”⁸ Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület elnöksége már ekkor ígéretet tett arra, hogy a főiskola kertjének öt szoborból álló szoborcsoportját gyarapítja, a tervek szerint először *Herrmann Emil* mellszobrával. Ez az ígéret testet is öltött, sőt az erdészek körében is megfogalmazódott annak gondolata, hogy szakmai kiválóságai mellszobrát elkészíttessék, így nem egy, hanem három, s köztük két erdőmérnök új szobrával bővíthetett a Selmechányáról átmentett szoborcsoport.

A szoborkészítettség gondolata az erdészek körében az 1930. évi újabb szoboravatást megelőzően két évvel fogalmazódott meg. *Fekete Zoltán* professzor – aki ekkor a főiskola erdőmérnöki osztályának vezetője volt – 1928-ban az Országos Erdészeti Egyesület választmányi tagjaként, javaslatot terjesztett be három jelentős selmeci oktató szobrának elkészíttetésére, amiről az Erdészeti Lapok is hírt adott: „*Fekete Zoltán választmányi tag ismerteti a soproni bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolá-*

nak az egyesülethez intézett átiratát. A főiskola tanácsa ugyanis elhatározta, hogy a Selmechányáról visszaszerzett öt darabból álló szoborgyűjteményt három darab új mellszoborral kiegészíti, és pedig Herrmann Emil, Fekete Lajos és Vadas Jenő szobrával. Az emlékéllátás iránti mozgalmat elsősorban társadalmi útra kívánja terelni, és a siker bizto-

sítása érdekében a két érdekelt szakegyesület támogatását kéri. Különösen pedig arra kéri az egyesületet, hogy Fekete Lajos és Vadas Jenő szobrára gyűjtést indítson, s az Erdészeti Lapokat is állítsa ez ügy szolgálatába.”⁹ A szobrok *Orbán Antal* szobrászművész, az Országos Iparművészeti Iskola tanárá-

nak¹⁰ műhelyében készültek. Sajnos az erdész szakma és az Országos Erdészeti Egyesület nem tudta támogatni e kezdeményezést, így végül a főiskola költségvetésének terhére készültek el az új emlékőrzők.¹¹

Az ércalakok 1930. október 18-án, szombaton kerültek felavatásra a főiskola „évmegnyitó közgyűléséhez” kapcsolódó ünnepség keretén belül, ahol *Cotel Ernő*, az intézmény új rektora köszöntötte a nagyszámú vendéget, az ünnepségen megjelent nobilitásokat. A nagyszabású ünnepségen részt vett a M. Kir. Pénzügyminisztérium képviselőjében *Böhm Ferenc*, a Földművelésügyi Minisztérium képviselőjében *Pfeiffer Gyula* miniszteri tanácsosok, de jelen volt Sopron város országgyűlési képviselője (korábbi miniszter) *Herrmann Miksa*, *Simon Elemér* főispán, valamint a magyar egyetemek és főiskolák küldöttei, *Zorkóczy Samu*, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület elnöke, az erdészirtásadalom színe java, a törvényhatóságok, egyházak és közhatalok képviselői is. Miután a rektor ünnepi gondolatainak végén megnyitotta az 1930/1931-es tanévet, az ünnepelő tömeg átvonult a főiskola tornaterméből az épület bejárata elé, ahol a három „világhírű tanár” mellszobra várt a felavatásra.

Vadas Jenő, Herrmann Emil és Fekete Lajos szobra a soproni alma mater B épülete előtt (Bányászati és Kohászati Lapok 1930. 63. évf. 21. szám 500. o.)

⁷ A szobrok szállításáról szóló levél, Rimamurányi-Salgótarjáni Vasmű Rt. (7 373 sz.) Szlovák Állami Központi Bányászati Levéltár, Selmechánya.

⁸ Bányászati és Kohászati Lapok 1930. 63. évf. 21. szám 498–505. o.

⁹ Erdészeti Lapok 1928. 67. évf. 1. füzet 15. o.

¹⁰ Markó László szerk. Új magyar életrajzi lexikon IV. (L–Ö). Magyar Könyvklub, Budapest 2002. 1152. o.

¹¹ Soproni Egyetem Központi Levéltára 2. c. Soproni Bány- Kohó és Erdőmérnöki Főiskola Rectori Hivatalának iratai, iktatott iratok, 1573/1927.

Az intézmény főépülete az előterében látható szoborcsoporttal a két világháború között (SOE KKL)

Először Hermann Emil szobrát avatták, amely előtt *Pattantyús Imre* főiskolai tanár mondott meghatározó beszédet, ezt *Fekete Lajos* szobrának avatása követte, aminek leplezésén *Lesenyi Ferenc* erdőmérnök, főiskolai tanár tartott „nagy szónoki felkészültséggel” emlékbeszédet,¹² amiben nagy tisztelettel és meleg hangon emlékezett meg az erdészeti felsőoktatás és az intézmény jogelődje igazgatójának életéről és heroikus munkásságáról. E beszédet *Vadas Jenő* főiskolai tanár szobrának avatása követte, akit *Roth Gyula* főiskolai tanár hazafias hangvételű beszédében méltatott.¹³

A szobrokat Dr. Cotel Ernő rektor vette át, aki a következő rövid ünnepi gondolatokkal zárta az előtte szóló professzorok emlékező beszédeinek sorát: „Mélyen tisztelt Közönség! Mikor elmúlt nagyjaink imént felavatott kedves szobrai között állok, a visszaemlékezés nyomán szeretetteljes megilletődés fog el. Nekem ugyanis nemcsak annyi kapcsolat van *Herrmann Emil*, *Fekete Lajos* és *Vadas Jenő* nemes emlékével, hogy Bennük nagy elődeimet és főiskolánk kiváló hírű értékeit lássam. Engem a személyes érintkezésnek emlékei is fűznek Hozzájuk. Mint 18 éves ifjú, *Fekete Lajos*nak kezébe tettem le a főiskolai ball-

gatók felvételénél szokásos fogadalmat, mint kezdő mérnök Vadas Jenő kezébe tettem le a közszolgálati esküt. Herrmann Emil pedig legkedvesebb tanárom volt, akinek előadásait legszívesebben hallgattam. Szinte ma is érzem Fekete Lajosnak atyai jóságát, Vadas Jenő előkelőségének nemességét, Herrmann Emil rendkívüli tudásának sugárzását, okos szigorát és kedves közvetlenségét. Elfelejtethetetlenül érzem jóindulatú kézszorításuk melegét. Nagyjaink szobrait bálával, szeretettel, büszkeséggel veszem át a főiskola őrzetébe és gondozásába. Emlékük mindig közöttünk fog élni. Áldás emlékezetükre!”¹⁴

A második világégés viszontagságai nem hagyták érintetlenül a főiskola kampuszát sem. A Civitas Fidelissima bombázása során a főiskola főépülete¹⁵ és a szoborpark is megsérült, de ennél nagyobb veszteség, hogy a háborút követő politikai átalakulás során az ősi bányász, kohász és erdész szakokat erőszakosan szétválasztották,¹⁶ s a Selmecről áttelepített szoborpark bányász, kohász professzorainak ércalakjai a

testvérkarokkal együtt Miskolcra kerültek, így az első szobrokból, amelyeket 1930-ig Sopronban állítottak fel, napjainkra csak kettő maradt meg, *Fekete Lajos* és *Vadas Jenő* mellszobrai.

A magyar erdészet két legendás oktatójának mellszobra a főépület előtt, vélhetően a bányász és kohász oktatók szobrainak elszállítását követően kapott új helyet a botanikus kert szívében. Az bizonyos, hogy a második világháborút követően a szobrok eredeti helyükön maradtak, amiről a főépületről készített, az egyetem levéltárának archívumában található fotó hitelt érdemlően tanúskodik, ugyanis az 1950-es, '60-as években készített felvételen már az egyszerűbb – a bombázást követően helyreállított – homlokzat látható, ennek előterében pedig a szoborpark. *Fekete Lajos* és *Vadas Jenő* ércalakjai a Soproni Egyetem kampuszának gazdag szoborparkja részeként láthatók, napjainkban is, őrizve a selmecbányai „aranykor” békeidejének és az erdészeti szakoktatás és kutatás úttörő tanárainak emlékét.

Bende Attila okl. erdőmérnök,
SOE EMK

„Mert nem ajkáról elhangzó pusztaszó, hanem a szívből fakadó igaz szeretet, tisztelet és hála érzése az, amely e szobor fölött örködni, virrasztani fog mindaddig, amíg ez intézet falai között munkálkodó tanári kar és ifjúság szívéből ez a nemes érzés ki nem hal.”

(*Vadas Jenő*, 1910.)

¹² Lesenyi Ferenc: Emlékbeszéd *Fekete Lajos* volt főiskolai tanár szobránál. – Erdészeti Lapok 1930. 69. évf. 12. füzet 567–572. o.

¹³ A magyar királyi bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola évkönyve az 1929/30. tanévről. Sopron, Vitéz Tóth Alajos könyvnyomdái műintézete 1930. 37–41. o.

¹⁴ A magyar királyi bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola évkönyve az 1929/30. tanévről. Sopron, Vitéz Tóth Alajos könyvnyomdái műintézete 1930. 41–42. o.

¹⁵ Ifj. Sarkady Sándor: Nekik térkép e táj... Amerikai légitámadások Sopron ellen 1944–1945. – Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 2012. 163 o.

¹⁶ Illyés Benjamin: A Soproni Műszaki Egyetem története 1956/59. Egyetemi hagyományaink és sportéletünk az 50-es években. – Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 2016. 56. o.